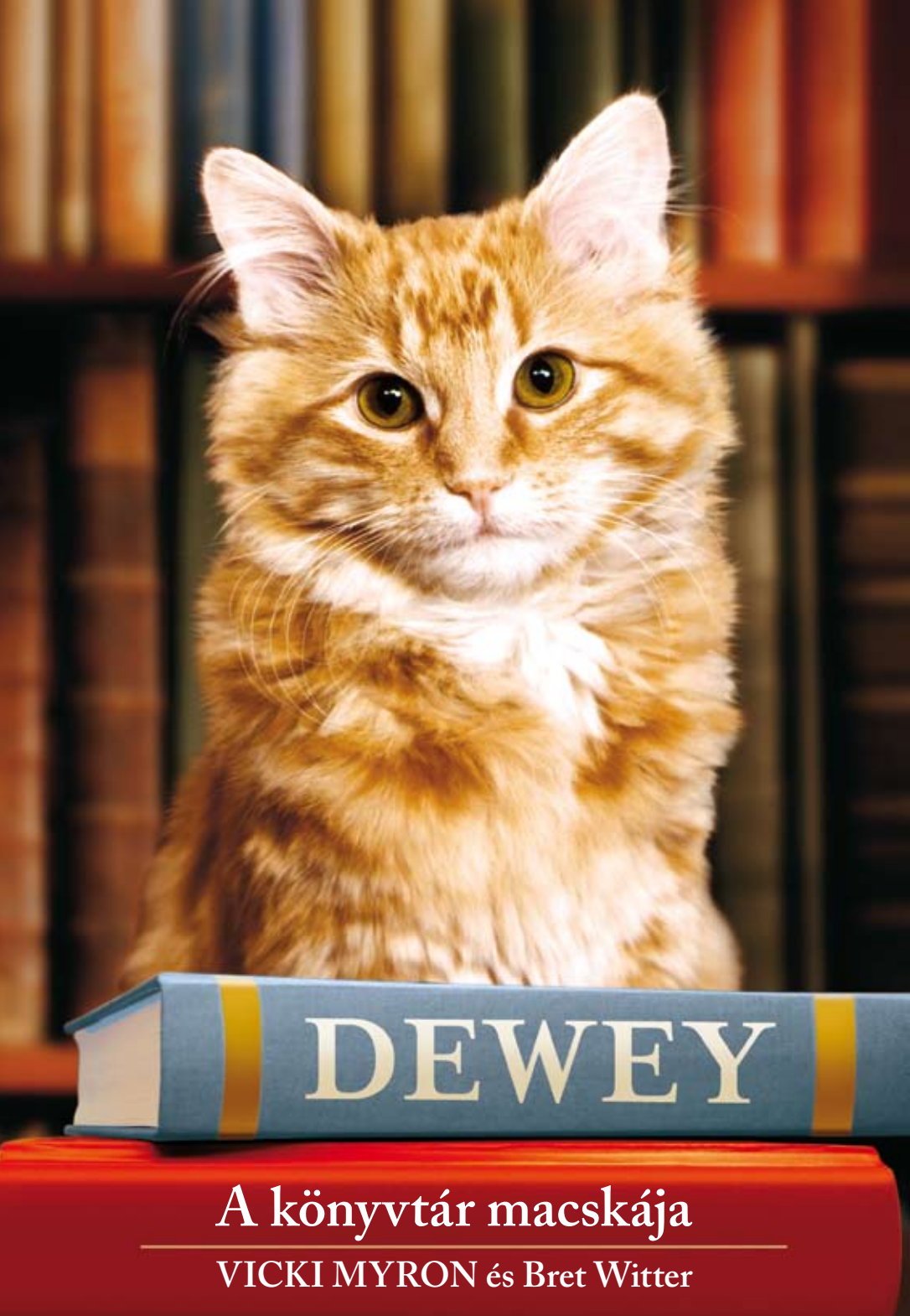

DEWEY

A könyvtár macskája

VICKI MYRON és Bret Witter

VICKI MYRON
és Bret Witter

DEWEY
A könyvtár macskája

VICKI MYRON

és Bret Witter

DEWEY

A könyvtár macskája

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged

2010

-
Írta: VICKI MYRON és Bret Witter

A mű eredeti címe:

Dewey, The Small-Town Library Cat Who Touched the World

Fordította: Borbás Mária

A verseket fordította: Szakál Gertrúd

Szerkesztette: Laczkó Denise

Grand Central Publishing, New York, 2008

Copyright © 2008 by Vicki Myron

Hungarian translation copyright © 2010 Borbás Mária

ISBN 978 963 245 335 4

Tizennégy éves kortól ajánljuk

© Kiadta a Könyvmolyképző Kiadó, 2010-ben

Cím: 6701 Szeged, Pf. 784

Tel.: (62) 551-132, Fax: (62) 551-139

E-mail: info@konyvmolykepzo.hu

www.konyvmolykepzo.hu

Felelős kiadó: A. Katona Ildikó

Műszaki szerkesztő: Balogh József

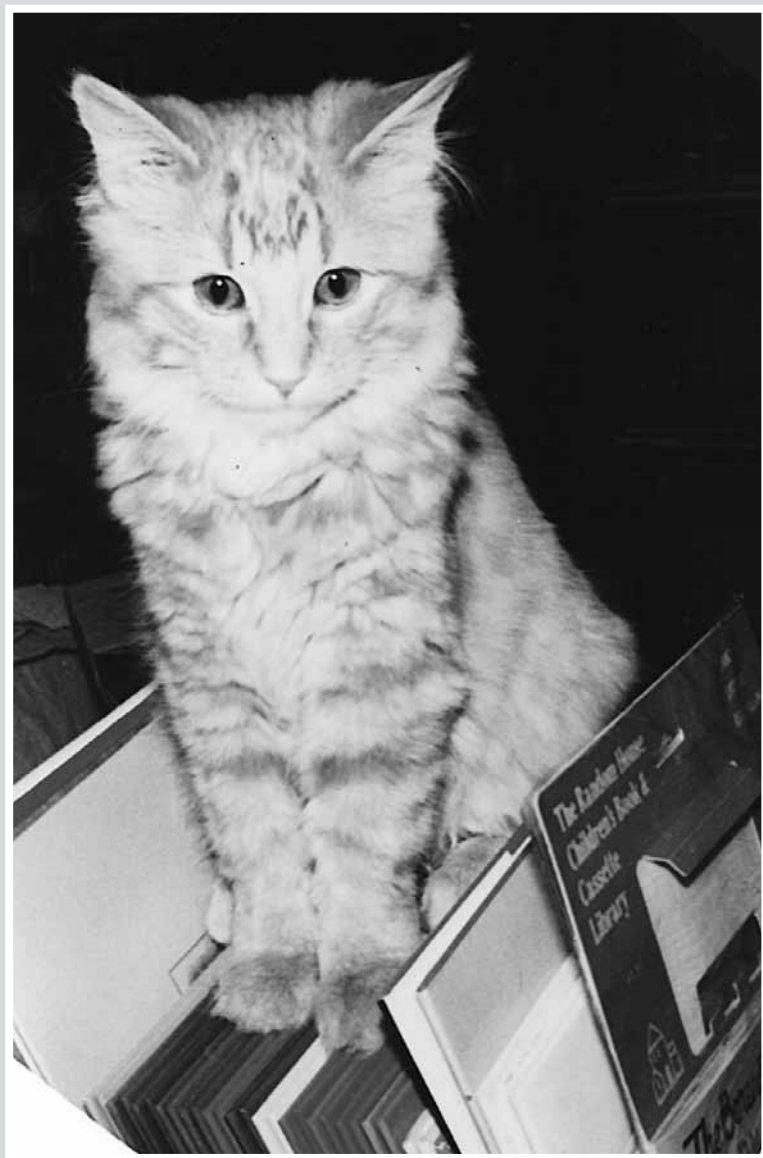
Nyomta és kötötte a Kinizsi Nyomda Kft., Debrecen

Felelős vezető: Bördös János ügyvezető igazgató

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli engedélye nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmilyen formában – akár elektronikusan vagy mechanikusan, beleértve a fénymásolást és bármilyen adattárolást – nem sokszorosítható.

Nagyinak, Anyának és Jodinak –
három remek asszonynak,
akik majdnem annyira
szerették Dewey-t, mint én

DEWEY
(ejtsd: Gyúi)

Bevezetés

Isten hozott Iowában

Ezer mérföldnyi síkság terül el az Egyesült Államok közepén – keleten a Mississippi folyó határolja, nyugaton sivatag. A peremén alacsony dombok húzódnak, de hegyeket nem látni. Folyókat, folyómedreket igen – nagy tavakat nem. A szél lecsiszolta a sziklaszirteket, előbb porrá lettek, azután sárrá, talajjá, végül jó fekete, megművelhető földdé. Odakint hosszú, töretlen vonalban nyúlnak a látóhatárig az egyenes utak. Sarkokat is hiába keresnénk, csak imitt-amott látni alig észrevehető kanyarokat. Ezt a földet farmokká mérték fel és szabták ki. A kanyarok: megannyi kiigazítás a földmérő tervrajzán.

Pontosan minden egyes mérföldet, minden egyes utat egy másik, szinte tökéletesen egyenes út szel át. Keretükben egy négyzetmérföldnyi szántóföld fekszik. Végy milliónyit ezekből a négyzetmérföldekből, fűzd össze őket: megkapod a világ legfontosabb földművelő területeinek egyikét. A Nagy Síkságot. Az Ország Éléstárát. A Hátországot. Vagy, ahogy sokak gondolataiban él, azt a helyet, amely fölött átrepülsz, útban máshová. Legyen az övék minden óceán, valamennyi hegy, a tengerpartok, a síparadicsomok. Én beérem Iowával.

Iowa északnyugati részén télen elnyeli a tanyaházakat az ég. Hideg napokon a síkságon átsűrítő fekete felhők, akár az eke, felszántják odalent a földet. Tavasszal lapos és üres

a világ, a merő barna földön a megkopasztott kukoricaszárak várják, hogy beszántsák őket; ég és föld tökéletes egyensúlyban, akár a zsonglőr pálcáján a tányér. De ha nyárutón tévedsz arra, akár meg is esküdnél rá, hogy a föld felfelé törekszik, és menten kibillenti a képből az eget. A kukorica három méter magas, a ragyogó zöld levelek tetejében ragyog az arany bojt. Úgy érzed, szinte eltemet, elveszel a kukoricafalak közén, de ha felvergődsz az út egy kicsiny emelkedőjére, alig néhány lábnyi magasba, végignézhetsz a napfényben szikrázó zöld selyemszálakat koronázó végtelen arany mezőkön. Azok a selyemszálak a kukorica szaporítószervei, azok ejtik rabul a virágport, aransárgán lebegnek egy hónapig, majd kiszáradnak, megbarnulnak a könyörtelesen nyári hőségben.

Ezt szeretem én Északnyugat-Iowában: hogy folyamatosan változik. Nem a külvárosok módján, ahol egyik étteremlánc váltja a másikat, vagy a nagyvárosokén, ahol egymással vetekedve nőnek mind magasabbra a tolongó épületek, hanem ahogyan a vidék változik, oda-vissza, gyengéd mozgással, apró lépésekkel, mindig megfontoltan. Mifelénk kevés az út menti üzlet. Kézművesbolt egy sincs. Gazdapiac sem. Az utat tanyaházak szegélyezik, évről évre egyre kevesebb. Városok nőnek ki a földből, táblájukon óriás betűk hirdetik: ÉKKŐ IOWA KORONÁJÁN vagy ARANYCSAT A KUKORICAÖVEZETEN, és éppoly hirtelen el is tűnnek. Két perc, és már nyomuk sincs. Gabonaelevátor, dohánygyár, esetleg belvárosi bevásárlóutca, vegyesbolttal, étteremmel. Úgy tíz mérföldenként út menti temető, szerény fejfák alacsony kőfalak mögött. A pionírok nyugvóhelyei kiterjedt családi sírkertté, idővel városi temetővé terebélyesedtek. Senki sem temetkezik szívesen távol az otthonától, senki nem akar annyi földet pazarolni. Használjuk fel azt, amink van! Csak egyszerűen. Maradjunk csak itt, helyben!

Aztán, épp mikor odébb suhannál, mikor olyan mindennapi látvány nyel el, mint egy sor kukorica egy emelkedő hátsó oldalán, az út kiszélesedik, és üzletsor mellett haladsz el: Matt Bútorboltja, Vasparipa Szálló, Sülve-Főve Vendéglő, de van itt Wal-Mart is, McDonald's is és egy Motel 6. A lámpánál északnak fordulsz – ötven mérföld óta ez az első kanyar és az első közlekedési lámpa, bármelyik irányba is hajtasz –, és egy perc múlva elmarad mögötted az üzletsor. Ezután a szépséges alacsony hídon áthajtasz a Little Sioux folyó fölött, és egyenesen az Iowa állambeli Spencer szívébe érkezel – egy városba, amely 1931 óta alig változott.

Spencer belvárosa az amerikai kisváros jellegzetes képszlapszínhelye: összeépült két- és háromszintes épületekben üzletek sora, az emberek a járda mellett parkolnak, kiszállnak, onnan gyalog mennek tovább. A White-féle patika, Eddie Quinn férfiruházati boltja és a Steffen bútörüzlet évtizedek óta kínálja portékáját. A Tyúkol dísz tárgyakat árul a gazdafaeséseknek, meg az innen húsz mérföldre, az észak-iowai tóvidékre tartó alkalmi turistának. A hobibolt repülőgépmoellekre szakosodott, egy üzlet kártyát árul, egy másikon oxigénpalackot és kerek székot lehet bérelni. Amott a porszívóüzlet. Művészbolt. Az ősoereg mozi még mindig működik, bár csak másodhetes filmeket játszik, amióta a híd déli végén megnyitott a Multiplex.

Nyolc sarokra a hídtól *A Szálló* jelzi a belváros végét. Ez a neve. Az 1920-as évek vége felé Tagney néven ismerték, az volt a környék legjobb fogadója, buszvégállomása, vasútállomása és az egyetlen vendéglője. A Nagy Gazdasági Válság végére kocsmává, sőt a rossz nyelvek szerint a város bordélyává züllött. Az örökkévalóságnak épült ötszintes, vörös téglás házat végül elhagyták, majd az 1970-es években felújították, de addigra az élet már öt sarokkal odébb költözött, a Grand Avenue-ra, Sister főutcai kávézójába, ami valójában egyszerű gyorsétterem, műanyag tetejű

asztalokkal, kávéautomatával, dohányosoknak külön bokszokkal. *Sisternél* reggelente három csoport férfi gyűlik össze: az öreg fiúk, a még öregebbek és az igazán öregek. Az utóbbi hatvan év során ők tartották mozgásban Spencert.

A Sister Kávészó utáni saroknál átvágunk egy kis parkolón, és alig félsaroknyira a Grand Avenue-től áll egy alacsony, szürke betonépület: Spencer Közkönyvtára. Engem Vicki Myronnak hívnak, és ebben a könyvtárban dolgoztam huszonöt esztendeig, az utolsó húsz évben a könyvtár igazgatójaként. Tanúja voltam az első számítógép érkezésének és a könyvtár kibővítésének. Szemem előtt nőttek fel és távoztak a gyerekek, akik aztán tíz év elteltével visszatértek, már az ő gyerekeikkel. Spencer Közkönyvtára nem valami nagyszerű látvány, legalábbis első pillantásra nem, de ennek a kisvárosi történetnek ez a középpontja, a lényege, a szíve. Amit csak el akarok mondani Spencerről – és a környék gazdaságairól, a közeli tavakról, Hartley katolikus templomáról, a Moneta iskoláról, a dobozgyárról és az Arnold Park csodálatos, öreg, fehér Óriáskerekéről –, az valamilyen módon mind visszatér ehhez a kis szürke épülethez, és a macskához, aki több mint tizenkilenc évig élt itt.

Mekkora hatással bírhat egy állat? Hány életet érinthet meg egyetlen macska? Hogyan lehetséges, hogy egy kitett kiscica központi találkozáshelyé és turistacsalogató látványossággá avathat egy kis könyvtárat, ihletője lehet egy klasszikus amerikai városnak, összefűzhet egy teljes környéket, és idővel világhírré tehet szert? Hogy ezekre a kérdésekre választ kaphassanak, előbb meg kell hallgatniuk Könyvmoly Dewey, az iowai Spencer város szeretett macskájának történetét.

Első fejezet

A leghidegebb reggel

1 988. január 18-án, hétfőn keservesen hideg reggelre ébredtünk Iowában. Az éjjel mínusz 15 fokra szállt le a hőmérséklet, nem is beszélve a szélről, ami bevágott az ember kabátja alá, és a csontjait csikarta. Az a fajta gyilkos fagy uralkodott, amikor még a lélegzetvétel is fáj. Az a gond a síksággal, mint egész Iowa tudja, hogy nincs, ami megállítsa a hideget. Kanadából indul, átsüvíti a Dakotákon, egyenesen be a városba. Spencernek a Little Sioux folyón átívelő, a tizenkilencedik század végén épült első hídját le kellett bontania, mert a folyót annyira eltorlaszolta a jég, hogy mindenki attól tartott, a hídpillérek összeomlanak. Amikor 1893-ban leégett a városi víztorony – tüzet fogott a vízvezetéket fagytól védő szalmaburkolat, a közelben pedig valamennyi tűzcsap befagyott –, két láb vastag, tíz láb széles jéggyűrű csusszant ki a tartály tetejéből, szilánkokká zúzta a városi klubot, és szétszóródott a Grand Avenue-n. Ennyit a spenceri télről.

Sose szerettem korán kelni, kivált nem egy sötét és felhős januári napon, de a kötelességtudatom mindig győzedelmeskedett. Fél nyolckor már volt néhány autó az úton, amikor a tíz sarokkal odébbnyira lévő munkahelyemre hajtottam, de szokás szerint az én kocsim ért elsőnek a parkolóba. A túloldalon halott volt Spencer Közkönyvtára – se fény, se mozgás, se hang, míg fel nem kattintottam egy

villanykapcsolót, mire az épület életre kelt. A fűtés éjszaka automatikusan bekapcsolt, de reggel még valóságos jég-verem volt a könyvtár. Kinek az agyából pattant ki az ötlet, hogy betonból és üvegből emeljenek épületet Észak-Iowában?

Alig vártam a kávémat. Bementem a személyzeti szobába – minikonyha mikrosütővel és mosogatóval, ízlést borzolóan rendetlen hűtőszekrény, néhány szék, meg egy telefon magánbeszélgetésekhez –, felakasztottam a kabátomat, és bekapcsoltam a kávéfőzőt. Aztán átfutottam a szombati lapot. A helyi vonatkozású hírek érinthetik a könyvtárat. A helyi lap, a *Spencer Daily Reporter* vasárnap és hétfőn nem jelenik meg, a hétfő reggelt tehát a szombati számnak szentelhettem.

– Jó reggelt, Vicki! – köszönt Jean Hollis Clark, a könyvtár igazgatóhelyettese. Levette sálját, vastag kesztyűjét. – Pocsék hideg van odakint.

– Jó reggelt, Jean! – köszöntem, és félretettem az újságot.

A személyzeti szoba közepén, a hátsó falnál zsanéros fedelű, nagy fémdoboz állt. Két láb magas, négy láb széles, nagyjából akkora, mint egy kétszemélyes konyhai asztal, aminek félbefűrészelték a lábát. A doboz tetejéből fémcsúszda emelkedett ki, ami eltűnt a falban. Túlso vége az épület mögötti sikátorban egy fémnyílás volt: zárás után ide lehetett bedobni a kölcsönzésből visszahozott könyveket.

Sok mindent talál az ember egy ilyen könyvtári csúszdában – szemetet, köveket, hólabdát, üdítőszdobozokat. A könyvtárosok nemigen említik a dolgot, nehogy az emberek kedvet kapjanak, de bizony minden könyvtárnak meggyűlik a baja az efféle csúszdával. Gondolom, a videotékák is hasonló gonddal küszködnek. Vágj nyílást a falba, és magadra hozod a bajt, kivált a spenceri Közkönyvtár esetében, ahol a sikátor, ahová a csúszda nyílik, közvetlenül

a városi középiskola utcájába vezet. Nemegyszer riadtunk pukkanásra a csúszda belsejéből: petárdát dobott be valaki.

Hétfő reggel általában könyvek torlaszolták el a csúszdát, hát ilyenkor a taligánkra pakoltam valamennyit, hogy majd a könyvtárosok napközben lebélyegezzék és a helyükre rakják mindet. Amikor ezen a hétfő reggelen betoltam a taligát, Jean némán ácsorgott a szoba közepén.

– Zajt hallottam.

– Miféle zajt?

– A ládából. Szerintem valami állat.

– Hogy *micsoda*?

– Valami állat. Azt hiszem, valamilyen állat van a ládában.

Már én is hallottam a halk morgást a fémfedél alól. Nem úgy hangzott, mintha állattól eredne. Inkább mintha öregember köszörülné a torkát. De öregember aligha lehetett. A csúszda nyílása alig néhány hüvelyknyi széles, oda nehéz lenne beférkőzni. Ez mégiscsak állat lehet. De miféle? Letérdeltem, benyúltam a láda fedele alá, és szívből reméltem, hogy mókus.

Legelőször is megcsapott a dermesztően hideg levegő. Valaki beszorított egy könyvet a csúszdába, így a nyílás nem tudott bezárulni. A ládában éppolyan hideg volt, mint odakint; talán még hidegebb, lévén a ládának fém a bélése. Felért egy mélyhűtővel. Még nem jutottam lélegzethez, amikor megpillantottam a kiscicát.

A láda elülső bal oldali sarkába kucorodott, fejét leszegte, lábait maga alá pakolta, igyekezett a lehető legkisebbre összehúzódní. A könyvek összevissza halmozódtak a láda tetejéig, a cicát részben eltakarták. Óvatosan kiemeltem egy könyvet, hogy jobban lássam. A cica lassan, szomorúan felnézett rám. Aztán lecsüggesztette a fejét, és visszakuporodott a kuckójába. Nem kívánt hősködni. Még csak el sem akart bújni. Talán már nem is félt. Talán csak azt remélte, hogy megmentik.

Tudom, elcsépett szólam, hogy „majd’ elolvadtam”, de abban a pillanatban úgy éreztem, hogy valóban ez történik velem: mintha hirtelen nem lett volna csont a testemben. Nem vagyok érzélgős. Gyermekeit egyedül nevelő anya vagyok, tanyasi lány, aki nehéz időket vészelt át, de ez most itt annyira, annyira váratlan volt...

Kiemeltem a cicát a dobozból. Bőven elfért a tenyeremben. Később kiderült, hogy nyolchetes, de akkor és ott nyolcnaposnak se néztem. Kilátszott minden bordája. Éreztem, ahogy ver a szíve, ahogy pumpál a tüdeje. Szegény cica gyengeségében a fejét se bírta felemelni, és reszketett, mint akit a hideg ráz. Kinyitotta a száját, de a két másodperc múlva hallatott hang gyenge volt és szaggatott.

És hideg volt. Erre emlékszem a legélénkebben, mert el se hittem volna, hogy élő állat ennyire hideg lehet. Magamhoz öleltem, hogy átadjak valamit a magam melegéből. Nem kapálózott. Sőt, még közelebb bújott hozzám, és fejét a szívemre hajtotta.

– Szent egek... – sóhajtott Jean.

– Szegény kis jószág – mondtam, és még szorosabban öleltem. – Imádnivaló!

Egy darabig nem szóltunk. Csak bámultuk a cicát. Végre Jean szólalt meg:

– Mit gondolsz, hogy került ide?

Nem gondoltam az előző estére. Csak az adott pillanat járt az eszemben. Korán volt, legkevesebb egy óra múlva hívhatjuk az állatorvost. De a cica annyira fázik. Még a karomban is éreztem, hogy reszket.

– Tennünk kell valamit – mondtam.

Jean felkapott egy törülközőt, beburkoltuk a kis jószágot, hogy csak az orra látszott ki, nagy szeme hitetlenkedve bámult az árnyékból.

– Füröszsük meg meleg vízben! – javasoltam. – Talán attól elmúlik a remegése.

A mosdótálat teletöltöttem meleg vízzel, a könyökömmel ellenőriztem, mennyire meleg, addig a cicát nem eresztettem el. Aztán belecsusszant a mosdótálba, mint egy jégkocka. Jean talált egy kis sampont a szekrényben, én pedig lassan, gyengéden, szinte cirógatva bedörzsöltem vele a cicát. A víz egyre feketébb lett, a cica vad reszketése nemsokára halk dorombolássá változott. Elmosolyodtam. Kemény legény ez a cica. De annyira fiatal! Amikor kiemeltem a mosdótálból, olyan volt, mint egy újszülött: óriási szemekkel bámult, nagy füle kimeredt a parányi fejből, a még kisebb testből. Vizesen, védtelenül nyávogott halkán az anyja után.

A gyerekfoglalkozásokon használt ragasztószárítóval szárítottuk meg. Harminc másodperc elteltével gyönyörű, hosszú szőrű vörös cicakölyök hevert a karomban. Az imént még annyira mocskos volt, hogy azt hittem, szürke a bundája.

Addigra már megérkezett Doris és Kim, négyen voltunk a személyzeti szobában, és versenyt becéztük a cicát. Nyolc kéz simogatta. A többieknek be nem állt a szájuk, én némán ringattam a cicát, mint valami kisbabát.

– Honnan került ide?

– A könyvledobóból.

– Na nee?!

– Fiú vagy lány?

Felnéztem. Mindenki tőlem várta a választ.

– Fiú – mondtam.

– Gyönyörű!

– Mennyi idős?

– Hogy került a ládába?

Oda se hallgattam. Másra se figyeltem, csak a cicára.

– Annyira hideg van!

– Rémesen hideg.

– Ilyen hideg még nem is volt idén.

Csend. Majd:

- Valaki biztosan bedobta a ledobóba.
- Rémes.
- Talán így akarták megmenteni. A hidegtől.
- Nem is tudom... annyira tehetetlen.
- Még nagyon fiatal.
- És milyen szép! Megszakad a szívem!

Letettem a cicát az asztalra. Szegény állni is alig bírt. Mind a négy mancsán megfagytak a párnácskák – a következő néhány hét során ezek kifakultak és leváltak –, és mégis valami egészen elképesztő telt tőle. Sikerült megállnia az asztalon, és lassan felbámult sorra mindegyikünk arcára. Aztán sántikálni kezdett. Aki csak megsimogatta, annak a kezéhez törleszkedett a pici fejével, és dorombolt. Feledte fiatal életének szörnyű eseményeit. Feledte azt a kegyetlen személyt, aki belökte a könyvtár ledobójába. Mintha attól a pillanattól fogva személyesen mindenkinek meg akarta volna köszönni, hogy megmentette az életét.

Már húsz perc telt el azóta, hogy kiszedtem a cicát a ládából, és volt időm végiggondolni néhány dolgot. Valaha szokás volt a könyvtárakban macskát tartani. Én különben is barátságosabbá, tetszetősebbé kívántam tenni a könyvtárat. Etetőtálkát, macskaeledelt, almot kell beszerezni. És milyen bizalommal nézett rám a cica, amikor hozzám törleszkedett, és felnézett a szemembe! Nem ért hát készületlenül, amikor valaki végül megkérdezte:

- Mit csináljunk vele?
- Nos – mondtam, mintha épp ekkor támadt volna a gondolatom –, talán megtarthatnánk.

vélemények DEWEY-ről

„Öt zsebkendőt elhasználtam, mire végigolvastam ezt a szívmenengető történetet. Nemcsak egy különleges macskáról szól, hanem Iowa állam és kivált Spencer város rugalmas és emberséges lakosairól is.”

— **W. P. Kinsella**, *Shoeless Joe* írója

„DEWEY elbűvölő, szép és megható. Életről, halálról, egy kisváros értékrendjéről szól – és mindennek felett a szeretetről. Norton végtelenül szerette volna Dewey-t – a macskát is, a könyvet is.”

— **Peter Gethers**, a *The Cat Who Went to Paris*
(A macska, aki Párizsba ment) szerzője

„Iowa a Macska-hírességek Múzeumának méltó példányát teremtette meg, egy Dewey nevű könyvtári hírességet, aki az Iowa-állambeli Spencer városát felrajzolta a világtérképre. Dorombolva olvassa az ember ezt a könyvet, akár macskabarát, akár nem.”

— **Jim Fanning**, az Első Osztályú Baseball-csapat
egykori játékosa és menedzsere

„Hála ennek a bátor macskának, megismertük és megszerettük az Iowa-állambeli Spencer városát, és leckét kaptunk bátorságból, nagylelkűségből és a kapcsolatok erejéből. Dewey valóságos hős. Bárcsak emberből is sok ilyen volna!”

— **Toni Raiten-D'Antonio**, a *The Velveteen Principles*
(A bársonyos elvek) szerzője

„Dewey története megragadja azt, amitől a kisvárosi élet megőrzésére érdemes – a közösségi érzést. DEWEY újjáéleszti abbéli hitemet, hogy egyetlen ember (egyetlen macska társaságában) életet változtathat meg. Vicki Myron tizedik étellel ajándékozza meg Spencer híres könyvtári macskáját ennek a megragadó életrajznak a megírásával.”

— **Christie Vilsack**, Iowa állam volt kormányzójának felesége

„Micsoda különleges történet szeretetről, bátorságról, odaadásról! Nem felejttem el egyhamar Iowa állam Spencer városának derék lakosait, és csodálatos könyvtári macskájukat. DEWEY igaz ihletője a léleknek.”

— **Jack Canfield**, a *Chicken Soup for the Soul*
(Csirkeleves a léleknek) szerzője

2 499 Ft

ISBN 978 963 245 335 4

9 789632 453354

Könyvmolyképző Kiadó